

**XXX lecie Wspólnego Oświadczenia Mazowiecki-Kohl
z 14 listopada 1989 r.**

Niniejszym stanowiskiem Konferencja Ambasadorów RP otwiera cykl przypominający najważniejsze wydarzenia i dokumenty wytyczające kierunki strategiczne polityki zagranicznej niepodległej Polski

1. Dwunastego września 1989 r. Tadeusz Mazowiecki przedstawił program swojego rządu a tekę ministra spraw zagranicznych objął profesor Krzysztof Skubiszewski. Począwszy od tej daty polityka zagraniczna niepodległej Polski wspierała transformację ustrojową i gospodarczą kraju poprzez:
  - a) zagwarantowanie Państwu Polskiemu stabilności otoczenia międzynarodowego w oparciu o zasady prawa międzynarodowego: poszanowania nienaruszalności granic, zakazu użycia siły, nielegalności aneksji oraz zagwarantowanie ochrony mniejszości narodowych;
  - b) trwałe zakorzenienie Polski w społeczności państw demokratycznych - Wspólnocie Europejskiej (obecnie Unii Europejskiej), w efektywnym systemie bezpieczeństwa (Sojusz Północnoatlantycki) oraz w systemach nakierowanych na ochronę praw człowieka (Rada Europy);
  - c) wspieranie demokracji i gospodarki rynkowej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

2. W exposé Premier Mazowiecki podkreślił: *„Potrzebujemy przełomu w stosunkach z RFN. Społeczeństwa obu krajów poszły już znacznie dalej niż ich rządy. Liczymy na wyraźny rozwój stosunków gospodarczych i chcemy prawdziwego pojednania na miarę tego, jakie się dokonało między Niemcami a Francuzami”*.

3. Jednym z pierwszych kroków nowej polityki zagranicznej było zaproszenie Kanclerza RFN, Helmuta Kohla do Warszawy. Sygnalizowało to głębokie przemiany w Europie. Podczas trwania wizyty - 9-14 listopada 1989 r. - upadł berliński mur. Kanclerz na krótko pojechał wtedy do Berlina a następnie wrócił do Warszawy kontynuować rozmowy.

To polska „Solidarność” otworzyła drogę do upadku muru berlińskiego i lawinowego zjednoczenia Niemiec. Istniał jeszcze Związek Radziecki, w NRD i Polsce stacjonowały potężne siły Armii Czerwonej. Dlatego podsumowujące

wizytę Oświadczenie miało szczególne znaczenie: wspierając transformację w Polsce - ułatwiało zjednoczenie Niemiec.

4. Wspólne Oświadczenie zawierało kluczowy dla powodzenia reformy gospodarczej Polski program wsparcia finansowego (przyrzeczenie ze strony RFN gwarancji kredytowych i redukcji zadłużenia) oraz program współpracy we wszystkich zasadniczych dziedzinach.

Uzgodniono formułę udzielenia pomocy finansowej dla ofiar zbrodni nazistowskich oraz podpisano dziesięć umów bilateralnych, w tym tak istotnych jak wymiana młodzieży, współpraca kulturalna, współpraca naukowo-techniczna, popieranie i ochrona inwestycji, ochrona środowiska naturalnego, współpraca w dziedzinie rolnictwa, utworzenie instytutów kultury, udrożnienie obrotu prawnego.

Sposób przewycięzania trudnej przeszłości w stosunkach polsko-niemieckich oraz solidne uregulowanie stosunków politycznych stało się wzorem dla nowych demokracji regionu Europy Środkowej i Wschodniej.

5. Wspólne Oświadczenie było początkiem partnerstwa ze zjednoczonymi Niemcami, które otworzyło drogę do członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim i w Unii Europejskiej. Stanowiło wstęp do ułożenia stosunków polsko-niemieckich na nowych podstawach (Traktat z 14 listopada 1990 r. o potwierdzeniu istniejącej granicy oraz Traktat 17 czerwca 1991 r. o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy), również w perspektywie zjednoczenia Niemiec.

6. Niemcy są dla Polski naturalnym geopolitycznym łącznikiem z Zachodem a szczególnie z UE. W stosunkach polsko-niemieckich brak obecnie długofalowej koncepcji politycznej (zarówno w sprawach dotyczących UE i NATO, jak i kwestiach dwustronnych), dynamiki oraz znaczących kontaktów elit politycznych.

Relacje Polaków i Niemców w XX w. miały wymiar tragiczny. Przeszłości nie można cofnąć ani o niej zapomnieć. Z niepokojem obserwujemy eskalację demagogii, świadomie podsycane prawnie nierealistyczne roszczenia i propagandę nienawiści uprawianą przez rząd Prawa i Sprawiedliwości, który powtarza błędy międzywojnia i wpycha Polskę w geostrategiczną próżnię.

7. Nieporozumienia niemiecko-amerykańskie epoki Merkel-Trump, zaniechanie dialogu polsko-niemieckiego oraz oparcie polskiego bezpieczeństwa przede wszystkim na relacjach ze Stanami Zjednoczonymi przywraca strefie Międzymorza charakter przygranicznego obszaru odbudowującego się imperium rosyjskiego. Próby polskiego przywództwa w tej strefie są polityczną fantazją. Regionalni partnerzy nie są naszym przywództwem zainteresowani.

8. Ożywienie dialogu z Niemcami jest coraz ważniejsze w kontekście zmian w krajobrazie politycznym RFN i dochodzenia tam do władzy nowej generacji przywódców. Młodzi polscy politycy powinni jak najszybciej nawiązać z nimi partnerskie relacje.

Współpraca polsko-niemiecka ma kluczowe znaczenie dla spójności UE, NATO i stabilności całej Europy. Dlatego jedna z głównych dróg odbudowy międzynarodowej pozycji Polski prowadzi przez Berlin.

Podpisy:

Jan Barcz	Michał Klinger	Piotr Nowina-Konopka
Iwo Byczewski	Tomasz Knothe	Agnieszka Magdziak-Miszewski
Maria Krzysztof Byrski	Maciej Kozłowski	Piotr Ogrodziński
Mieczysław Cieniuch	Maciej Koźmiński	Ryszard Schnepf
Tadeusz Diem	Jerzy Kranz	Grażyna Sikorska
Paweł Dobrowolski	Andrzej Krawczyk	Tadeusz Szumowski
Grzegorz Dziemidowicz	Andrzej Krzeczunowicz	Andrzej Towpik
Urszula Gacek	Henryk Lipszyc	Wojciech Tomaszewski
Marek Grela	Bogumił Luft	Jan Truszczyński
Andrzej Jaroszyński	Piotr Łukasiewicz	Maria Wodzyńska-Walicka
Adam W. Jelonek	Anna Niewiadomska	
Maciej Klimczak	Jerzy Maria Nowak	

---

¹*Powołaliśmy 'Konferencję Ambasadorów RP', grupa byłych przedstawicieli RP, której celem jest analiza polityki zagranicznej, wskazywanie pojawiających się zagrożeń dla Polski i sporządzanie rekomendacji. Chcemy dotrzeć do szerokiej opinii publicznej. Łączy nas wspólna praca i doświadczenie w kształtowaniu pozycji Polski jako nowoczesnego państwa Europy, znaczącego członka Wspólnoty Transatlantyckiej. Jesteśmy przekonani, że polityka zagraniczna to wyraz interesów Państwa a nie interesów partii rządzącej. Nasza strona: ambasadorowie.org*